

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monvmenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Paderbornae, 1669

3. Dvco Vetvs Magni Nomen Ab Amne Padi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11425

mania oppida Teuderium reperissent, non dubitarunt, inquit Hor-
 rion in panegyri. Paderb. lib. II. cap. XI. confirmare esse Pader-
 bornam. At Teuderium quod Theudurum Antoninus vocat, non in
 Germania magna, sed in ad-versa Rheni ripa fuisse, ex ipsa itineris
 ratione, quã Antoninus persequitur, alij satis liquido demonstrarunt.
 Cluv. l. 2. Germ. ant. c. 18. Nihil igitur Teuderium ad Paderbornã,
 quam à fonte Paderæ nomen accepisse ita certum est, uti Born
 aut Brunn, sive Borne & Brunne Teutonicè fontem significat.
 Quare pro cujusq; scriptoris dialecto varijs modis nomen hu-
 jus civitatis enūciatur. Patresbruna & Patresbrunnas appellatur
 in Joannis Tilij annalibus minoribus; in auctioribus Patres-
 brunna & Patresbrunno: in fragmento annalium Alex. Peta-
 vij Padresbrunnon & Padresburnon: in annalibus Loifelij Pa-
 derbrunnen (uti & in alijs quibusdam) & Padabrunno: in vi-
 ta Caroli M. per incertum Paderburnen & Paderburnum:
 in ejusdem vita per Monachum Egolismensem Paderbrun-
 nem & Padabruno: in Poëta Saxone Pathalbrunnon & Pader-
 brunnon: apud Eginardum Padabruna: in vita Ludovici Pij
 Patrisbruna: in historia constructionis novæ Corbejæ Pather-
 bruna: in Annal. Fulden. Paderbrunno & Paderbrunno: in
 hist. translationis S. Viti Patherbronna. vid. Bollandi notas
 in vitam S. Liborij, cap. I. II. quæ horum fontium sic me-
 minit. *Accedit ad ornamentum loci (Paderbornæ) saluberrimorum fontium intra ipsum oppidum in unum pariter alveum confluentium incomparabilis tam species quam numerositas, in tantum, ut eorum latitudini & amœnitati similes esse alibi minime compertum habeamus.*

3. DVCO VETVS MAGNI NOMEN AB
 AMNE PADI. Vocis originem fontesque præ cæte-

ris explicatè nobis descripsit Gobelinus in Cosmod. recito verba illius. Sciendum quod hic locus nomen trahit à fluvio ibi surgente, qui Pader dicitur, quem Carolus loci amœnitate delectatus, vel forte Saxones, qui olim de Italia, quam cum Longobardis invaserunt, reversi fuerant, de quibus supra dictum est, à Pado fluvio Italiae nominarunt. Et inde fortassis est, quod in literis Apostolicis scribitur Padeburnensis. Relatione quippe seniorum traditum esse dicitur, quod Carolus huic loco nomen indiderit: hic etenim fluvius (quemadmodum Padus maximus fluvius Italiae ex tribus fontibus sibi invicem prope surgentibus, ad pedes Alpium in unum alveum concurrentibus oritur) in pede montis ex tribus fontibus quasi profundis ex abyssis, scaturiens, multis rivulorum decursibus, ab eodem monte concurrentibus, inter unius alvei ripas, intra mœnia civitatis excipitur. Et horum trium fontium quilibet Pader appellatur, tamen cum sua determinatione. Et fons versus occidentem extremus prout à quodam piscatore, hoc mihi referente, intellexi, à superficie effluentis aquæ usque ad fundamentum ejus, centum minus duobus pedibus altitudinis est: quemadmodum valide se mensurasse idem piscator fatebatur. Et hi tres fontes tantam profundentes aquarum abundantiam cum rivulis suis flumen generant, cui in tota Europa, quantum ad ortum ejus, simile non contingit reperire. Dilatat quippe gremium mox fontibus egrediens, quod intra civitatis, in qua surgit, mœnia viginti molarum rotas, quarum nulla posterior rota precedentis aquam recipit, sicut jugiter fluit, indefinenter volvere potest. Neque quisquam miretur quod dixi huic fluvio nomen prædictum à Carolo fuisse inditum, quamvis ante ejus adventum apud incolas regionis aliquo certo nomine fuisse fluvium ipsum nominatum dubium non existit. Quoniam nominis fluviorum successu temporum, adventu novorum popularum, aut principum

principum, & de cætero mutata quandoque legimus. Et verisimile est nomen pristinum Lippe fuisse, quod ex illo conyicio: quod fluvius à nulla civitate, villa, vel vico, extra locum, in quo surgit, sub hoc nomine Pader, recipitur, quoniam statim in loco, in quo surgit, ad stadia quasi XV. duobus fluvijs commiscetur, quorum quilibet isto minor est. Et inde omnium illorum trium fluviorum congregatio Lippe nominatur, quo nomine nullus illorum trium fluviorum simpliciter nominatur, sed fluvius qui occurrit ab oriente, qui respectu istius quasi rivus apparet, STRICTA LIPPA nominatur, utique ad differentiam alterius fluvij, qui etiam Lippe cum alia determinatione, vel sine determinatione sit vocatus, & major illo sit, cum nomina fluviorum minorum sibi concurrentium, sicut & aquam, soleant absorbere communiter. Et fluit sub hoc nomine Lippe donec Rheno commiscetur. Ita ille. ætat. 6. cap. 38. pag. 188. Sed Carolum M. Paderæ nomen imposuisse negat Bollandus. in notis ad vitam S. Liborij. pag. 91. eò quod in vita S. Swiberti Kal. Martij. à S. Ludgero, inter Saxones Werdense Monasterium An. 778. populatos, recensetur nefarius quidam Ogellus Oosterbach de Paderborne. Atqui vitæ Swibertinæ fides ab Henschenio Bollandi collega in dubium vocatur, quomodo igitur ejus testimonium huc facit? Certè familiare fuisse Francis peregrina nomina nostris locis inferre, & sic Remam, pagum ad VVarne & Visurgis confluentes, à Remis urbe archiepiscopali in Gallijs, à Pado Italico Padum nostratem, ab Heristallo Francico Heristallum Saxonicum, à Corbeja Francica Corbejam Saxoniam denominatam scribit Meibomius in notis ad Irminulam Saxoniam. Cui ex parte consentit Reinerus Reineccius, in notis ad Poëtam Anonym. pag. 14. Vt contra in annalibus Franc. perpetuò legitur Paderborna. Est enim
nomens

nomen à Padi fontibus. De his lectu dignissimum Cosmodromion Gobelini. Ibidem & hoc traditum, Padum, cum aliud antè nomen habuisset, ita à Carolo Mag. de Italico indigitatum. Sed hoc in medio relinquamus. Quamquam negari non potest, utriusque multa communia esse. Atque ut Italicus inter fluvios Italiae maximus est, sic Germanicus tantum à capite aquarum vehit, quantum totius Europæ nullus. Contra inquit Bollandus l. cit. Alij à Romanis, cum ijs in locis castra haberent (Paderam) dictum volunt ob eandem Padi similitudinem. Quod ut absque veteri auctore affirmare mihi non est animus, ita consentaneum rationi usuique non inficio, & accolarum traditione celebratum. Cæterum Poëta Anonymus ad An. 777. vetustum fuisse urbis nomen significat, ergo & fluvij, à quo urbi nomen.

Conventum placiti generalis habere

Cum Ducibus se velle suis denunciat illic.

Tanto concilio locus est electus agendo,

Quem Patherbrunnon vocitant, quo non habet ipsa

Gens alium naturali plus nobilitate

Insignem, qui præcipuè redimitus abundat

Fontibus, & nitidis & pluribus, & trahit inde

Barbarica nomen lingua sermone VETVSTVM.

Ioanni Horriqni eruditissimo elegantissimoque Panegyrici Paderbornensis scriptori l. II. cap. XI. pag. 89. videtur omnino incerta Paderæ nominis origo: ita enim ait. Sed quid sibi vult illud Pather? Colligimus enim sic à majoribus enunciatum esse, quod ita crebrò scriptum reperiamus, nimirum cum lingua Germanica veterem illam suam asperitatem retineret. Quemadmodum enim paulatim articulum THI mollius pronunciarunt DIE ita ex Pather fecerunt Pader. Testatur Gobelinus à Pado derivatum, qui ut ait, ex tribus fontibus sibi invicem prope

prope surgentibus ad pedes Alpium in unum alveum concurrentibus oriatur. Quae descriptio non congruit cum ijs quae à Strabone, Plinio, Ptolemaeo, Leandro Alberto de origine Padi memorantur. Sed faciamus non spectatam esse in hac appellatione tam accuratam similitudinem, si cui id sequi libebit, dicet à Pado factam esse Paderam, quemadmodum brachium Padi, quod est ad Ravennam, Padusam dictum accepimus. Reperitur quoque in Annal. Canisij. An. 777. scriptum Padesbronnen, ubi videri possit deductum nomen ab eadem origine, atque ipsum Padi vocabulum. Refert enim Plinius lib. 3. c. 16. ex Metrodoro, Padum nomen accepisse ab arbore picea, quae multa circa fontem, quae Gallicè Pades dicatur. Verum unde Saxonibus nostris, quos eo tempore quasi more ferino vixisse ait Venantius, lib. 3. c. 7. ea eruditio & cognitio linguarum? Equidem malim fateri nescire me, unde illud PATHER, in nomine Patherbornae, perinde atque obscurum est, quid sibi velit Mimigarna, in nomine Mimigarnasordae, quo aliquot seculis dicta fuit ea VVestphaliae Vrbs, quam hodie Monasterium nuncupamus.

4. MARTE DIV ANCIPITI. Plures eo bello tam ex nobilitate Francorum, quàm Saxonum, & functi summis honoribus viri, consumpti sunt: tandemque anno tricesimo tertio finitum est. Eginardus in vita C. M.

5. DELEGIT CASTRIS CONCILIIQUE LOCVM. Anno 777. Rex (Carolus) post celebratam Noviomagi Paschatis festi solemnitatem, ad locum, qui Padrabrunna vocatur, generalem populi sui conventum in eo habiturus, cum ingenti exercitu in Saxoniam profectus est. Eginard. in vit. Caroli M. Vita Caroli M. apud Pithæum. Vita ejusdem per incertum auctorem. tom. II. script. hist. Francicæ. Annal. fragment. ex MS. Nazariano apud Freherum inter scriptores Francicos. Poëta Anonymus.

N

An. 78.